

Jak se nejlépe a nejefektivněji naučit cizí jazyk?

6 věcí, které byste měli vědět, než se začnete učit

MARTIN THOROVSKÝ

2015

Prohlášení

Tento materiál je informačním a vzdělávacím produktem. Obsahuje soubor osobních myšlenek, zkušeností a názorů. Autor nezodpovídá za výsledky, kterých čtenář ve svém studiu dosáhne. Ty jsou pouze v jeho rukou.

Upozornění

Prosím čtenáře, aby respektovali autorská práva. Tento materiál je možno předávat dále třetím osobám, ale není povoleno jej zpřístupňovat na webu ke stažení bez autorova souhlasu.

Obsah

Prohlášení.....	2
Upozornění.....	2
Obsah.....	3
Předmluva	5
Úvod	9
1. Proč se nám nechce nebo nedaří naučit se cizí jazyk.....	10
2. Klíče k efektivnímu učení se cizímu jazyku	12
❶ Motivace.....	12
❷ Metodika	16
Hledisko č. 1: čas	16
Hledisko č. 2: percepce.....	18
Vizuální typ	18
Auditivní typ	19
Kinestetický typ	19
Hledisko č. 3: nástroje	21
❸ Pochopení rozdílnosti ve vyjadřování	24
Význam kontextu.....	27
❹ Interakce a učení nápodobou	32
❺ Humor	34

6 Sebedůvěra.....	35
3. Shrnutí aneb jdete do toho?	36
4. Slovo závěrem	37
Martin Thorovský Bonus: Inspirativní příběh Heinricha Schliemanna, objevitele Tróje.....	37
Bonus: Inspirativní příběh Heinricha Schliemanna, objevitele Tróje	38

Jak se nejlépe a nejefektivněji naučit cizí jazyk?

6 věcí, které byste měli vědět, než se začnete učit

MARTIN THOROVSKÝ

2015

Předmluva

Na střední škole jsem s cizími jazyky válčil asi jako spousta z nás. Byl jsem dost podprůměrný student. Z angličtiny jsem nikdy neměl lepší známku než trojku a i na tu jsem se dost nadřel. Z němčiny jsem míval běžně na vysvědčení čtyřku. Pochopil jsem, že na jazyky prostě nejsem. Mým vůbec největším problémem bylo mluvit před lidmi. Zvláště před spolužáky. Někdy jsem si raději nechal dát pětku, než abych s někým nacvičil rozhovor, který jsme měli při hodině předvést. Když se po maturitě má učitelka angličtiny dozvěděla, že jsem se rozhodl zkusit jít studovat její předmět na vysokou (což bylo rozhodnutí z nouze, protože jsem neměl vůbec žádnou představu, co bych chtěl v životě dělat), tak nade mnou kroutila hlavou a mému studiu předpovídala velmi krátký život. Ani já jsem si moc nevěřil.

Naprostou změnu v mém smýšlení o cizím jazyce, světě, ale i sobě samém přinesla právě má vysokoškolská studia. Potkal jsem zde neuvěřitelnou spoustu velmi inteligentních lidí a to nejen v podobě mých učitelů, kteří mi ukázali cestu, jak proniknout do angličtiny a jak si získat k tomuto úžasnému jazyku vztah, ale i v podobě mých spolužáků, kteří se mnou dokázali sdílet mé vzrůstající nadšení a se kterými jsem si mohl vyměňovat cenné poznatky a stejně tak sdílet dojmy a názory. Začal jsem chápat, že **jazyk se studuje úplně jinak, než jak nás to učili na střední škole**, kde dominoval dril slovíček a gramatiky podtržené autoritou vyučující, se kterou nebylo radno o čemkoliv diskutovat, neboť se považovala za vyšší autoritu, než jsou sami rodilí mluvčí.

Teprve na univerzitě jsem po malých krůčcích začal přicházet na kloub tomu, jak se mám vlastně učit. Logicky by se předpokládalo, že Vám na škole nebo v jazykovém kursu někdo vysvětlí, **jakým způsobem bychom měli nejlépe a nejefektivněji studovat**. Bohužel nevím ani o jediné škole, kde by bylo tak zásadní otázce věnováno alespoň trochu prostoru. Buď je to považováno za záležitost natolik samozřejmou, že není potřeba se jí vůbec zabývat, anebo natolik individuální, že nelze formulovat nějaká obecná pravidla, kterými by se mohli všichni studenti řídit.

S tím naprosto nesouhlasím. Schopnost najít si způsob, jak se s co nejmenší námahou efektivně učit není rozhodně vrozená každému, a domnívám se, že by **každý student měl být o těchto věcech poučen, aby měl možnost najít si vlastní cestu**, která mu bude nejlépe vyhovovat. Přitom **každý z nás máme dispozici k jinému stylu učení** a mnozí lidé to ani nevědí. Ani já jsem to nevěděl, dokud jsem několikrát nepropadl u zkoušek a nevytvořil si svou vlastní metodiku, která se často utvářela na bázi pokus-omyl.

Protože se mě mí studenti a klienti často ptají, jak se mají vlastně jazyk doma učit, rozhodl jsem se sepsat tuto příručku, ve které hodlám shrnout to podstatné, co by měl každý zájemce o cizí jazyk vědět, než se pustí do jeho studia. Při jejím sepisování jsem vycházel nejen z vlastních zkušeností a ze zkušeností mých spolužáků a kolegů, ale i z vědeckých poznatků psychologie učení, které jsou ověřené léty praxe.

Obecným trendem dnešní doby je snaha dělat vše maximálně rychle a s minimálním úsilím a člověk tak někdy získává mylnou, leč lákavou představu, že když si zaplatí pár tisíc korun za nějaký „superkurs“, jehož autoři slibují naučit Vás cizí jazyk za několik týdnů, tak má po starostech s učením. Jednou jsem byl dokonce u jedné takové jazykové školy na náslechu jako lektor, kde jsme měli lidem tvrdit, že je naučíme anglicky za týden! To, že je to nesmysl jsme všichni dobře věděli, ale na klienty jsme se museli usmívat a mazat jim med kolem úst, jak jsou dobří, protože si za to zaplatili. Osobně mi to připadá stejné jako snažit se zhubnout tak, že si na břicho přidělám nějaký pás, který bude „cvičit za mě“ a já tak bez námahy shodím tolik, co jiný vypotí v posilovně či na cvičišti.

Je dost možné, že nyní některé potenciální zájemce o cizí jazyk odradím a následující prohlášení říkám zcela si vědom této skutečnosti a s plnou zodpovědností: **žádný rychlý ani zázračný recept, jak se naučit cizí jazyk neexistuje!** Nenechte se prosím oklamat reklamou jazykových škol, které v čím dál, tím obtížnějším boji o klienty, jsou schopné Vám naslibovat cokoli. Ano, existují metody, které se prokázaly být účinnými a pomocí kterých lze dosáhnout lepších výsledků v osvojování si jazyka, nicméně bez soustavné a dlouhodobé práce lze opravdu viditelných výsledků dosáhnout jen stěží a to za použití **jakékoliv** metody.

Problém u mnoha lidí totiž není zdaleka jen v nevhodných metodách učení, ale celkově v přístupu k jazyku jako takovému, což je právě téma, kterému se budeme věnovat v tomto e-booku. Na druhou stranu to, že tvrdím, že se cizí jazyk nelze naučit extra rychle, a že **jsem spíše zastánce klasické metody výuky**, neznamená, že by učení mělo být otravnou a ubíjející záležitostí. Právě naopak! **Učení je proces, který zabere nějaký čas, dělá se soustavně a po troškách a jeho výsledkem je zcela nový rozměr Vašeho života, který pozná každý, kdo poprvé promluví s cizincem v jiném jazyce, než je mateřština.** Kdo to nikdy nezažil, a nepopovídal si a třeba se i nezasmál, tak nepochopil rčení „kolika jazyky mluvíš, tolikrát jsi člověkem“.

Úvod

Myslíte si o sobě, že takzvaně „nemáte buňky na jazyky“? Nebo je Vaším problémem to, že na učení se cizímu jazyku prostě nemáte čas? A navíc učit se cizí jazyk Vás vůbec nebaví? Pokud jste alespoň jednou odpovědi kladně, čtěte prosím dál, tento e-book je určen právě Vám.

Dozvíte se v něm:

- Jak se efektivně naučit cizí jazyk, aniž byste museli absolvovat drahé kursy v jazykových školách.
- Jak se efektivně naučit cizí jazyk tak, abyste nezapomínali slovíčka.
- Jak spojit učení se cizího jazyka s tím, co máte rádi a udělat si tak z učení koníček.
- Jak pomocí cizího jazyka objevit zcela nové stránky své osobnosti.
- V čem jste doposud v učení se cizímu jazyku nejspíše dělali chyby.

1. Proč se nám nechce nebo nedaří naučit se cizí jazyk

Valná většina z nás se poprvé setkala s cizím jazykem jakožto povinným předmětem na základní a střední škole, kde nás vyučující nutili memorovat se slovíčka, učit se gramatická pravidla a překládat rozvláčné texty. Ačkoliv tento přístup má své racionální jádro, jeho jednostranná aplikace může vést k demotivaci učícího se či přímo nechuti se cizí jazyk učit. A právě motivace je jedním z klíčových faktorů pro zdárné zvládnutí cizího jazyka. Učíme-li se například biologii člověka, pak je naší motivací dozvědět se co nejvíce o tom, jak naše tělo funguje, abychom se o něj mohli dobře starat a využívat jeho potenciál. Když se učíme zeměpis, zajímá nás, kam bychom se mohli podívat a jaké přírodní krásy skýtá naše planeta včetně rozmanitosti kultur a různých ras a národů. V chemii nás zase fascinovaly experimenty, při kterých jsme ze dvou chemických látek vytvářeli sloučeniny. Co nás ale může lákat nebo bavit na cizím jazyku? A jak se jej můžeme naučit se stejným zaujetím jako jakoukoliv jinou znalost či dovednost? Čtete dále a dozvíte se to!

Lidský mozek je neustále zaplavován vjemy z vnějšího světa a myšlenkami ze světa vnitřního. Ty dohromady spoluvytvářejí naše pocity, které si více či méně uvědomujeme a prožíváme. Pokud se mozku těchto podnětů nedostává, začínáme se nudit a přichází únava. Když sedíme u otevřené učebnice a díváme se do nic neříkajícího textu psaného v cizím jazyce, pod kterým je tabulka se skloňovacími vzory, které se máme zpaměti naučit, tak pokud nejsme trénovaní v koncentraci, náš mozek začíná přecházet do úsporného režimu jako počítač, kterému nějakou dobu nevěnujeme pozornost.

Znáte to jistě sami: sedíte nad knihou, zrak upřený na jednotlivá nesrozumitelná slova, když v tu si vzpomenete, že nemáte umyté nádobí. Je to sice jen jedna lžička, ale umýt by se to mělo, že? Odejdete tedy do kuchyně, kde si uvědomíte, že jste nezalili kytky a že byste měli skočit k sousedce, která si od vás minulou sobotu půjčila Vaše oblíbené DVD. Proč se nám toto děje? Proč nejsme schopni vydržet u učení ani těch patnáct minut, aniž bychom od toho nemuseli pořád odbíhat? Dozvíte se v tomto e-booku!

Pokud patříte k lidem, kteří o sobě tvrdí, že prostě na jazyky nemáte vlohy anebo že jste dokonce na ně „leví“, tak Vás mohu ubezpečit, že nejste! Vidím Vás, jak si právě říkáte: no ano, jenže to nezná mě. Kdyby MĚ slyšel mluvit anglicky/německy...atd., tak by pochopil, že JÁ na to opravdu levý/levá jsem. Ne, nejste. „Levý“ je způsob, jakým k učení se jazyku přistupujete anebo jak se učíte anebo obojí. Podívejme se tedy na ten „pravý“ způsob.

Co je tedy potřeba k tomu, abychom se snadno, dobře a efektivně naučili cizí jazyk? Existuje **celkem 6 základních věcí, které velmi ovlivňují to, jak snadno a dobře se cizí jazyk naučíte.** Podrobněji se na ně podíváme v následujících kapitolách.

2. Klíče k efektivnímu učení se cizímu jazyku

1 Motivace

Význam motivace při učení se cizímu jazyku nelze dostatečně vyzdvihnout. Pokud byste dali dvěma jedincům s průměrnými schopnostmi učení úkol naučit se cizí jazyk a jeden z nich by dostal nejosvědčenější a nejsofistikovanější učební pomůcky, ale neměl by žádnou motivaci se jazyk učit, zatímco ten druhý by dostal podprůměrné materiály ke studiu, ale měl by obrovskou pozitivní motivaci k učení, hádejte, který by dosáhl lepších výsledků?

Motivaci rozlišujeme:

- **pozitivní**
- **negativní**

My **potřebujeme dosáhnout motivace pozitivní**. Negativní motivace není z dlouhodobého hlediska účinná a ve výsledku může vést k trvalé nechuti učit se jakýkoliv cizí jazyk. Bohužel školský systém staví téměř výhradně na negativní motivaci: „nebudeš-li se učit, dostaneš špatnou známku“. Učit se kvůli tomu, abych měl dobrý prospěch, také není příliš pozitivní motivace, je jen druhou stranou motivace negativní. Co je tedy pozitivní motivace?

Pozitivní motivace je **založená na pozitivní emoci, kterou je nejčastěji radost**. Mám-li z něčeho radost, pak je to pro mne pozitivní motivace. Mám-li z něčeho strach, pak je to pro mne negativní motivace. Jak může být tedy učení se cizímu jazyku pozitivně motivované? Pokud se tedy neučíte jen pro radost z učení, což většina lidí nedělá nebo spíše neumí (a v dnešním světě zaměřeném na výsledky je to dost pochopitelné), pak je potřeba hledat motivaci jinde. Tvrdíte-li, že nemáte motivaci žádnou, pak Vám odpovídám: najděte si ji! **Bez motivace to totiž jde hůře.**

Než se podíváme, kde všude se dá motivace hledat, tak Vám prozradím, jaká motivace je vůbec nejsilnější a jaká Vám dopomůže ke skvělé znalosti cizího jazyka v minimálním možném čase. Je to jedna z nejsilnějších lidských emocí - je to láska. Staré rčení praví, že láska i hory přenáší a já bych k tomu dodal, že nejen hory. **Neexistuje totiž lepší způsob, jak se naučit cizí jazyk, než najít si partnera, který tímto jazykem hovoří.** Pokud jste totiž do tohoto člověka zamilovaní, jste zamilovaní i do jeho jazyka. Každé jeho slovo má pro Vás zvláštní význam a Vy dokážete jeho význam kolikrát odhadnout bez pomoci slovníku tak, jak byste to za normálních okolností neměli nejmenší šanci dokázat. Vaše pravá hemisféra v mozku se aktivně účastní procesu učení a Vy se díky tomu vlastně nic učit nemusíte, protože to všechno „jde tak nějak samo“. Máte pocit, jako kdybyste ta slova už měli dávno v srdci.

Láska je v tomto ohledu silnějším citem než radost a protože se jen málokomu poštěstí moci se naučit cizí jazyk právě tímto způsobem, zaměříme se nyní na druhou zmiňovanou možnost. Radost je velmi silná pozitivní emoce, která je pro nás naprosto přirozená a kdysi jsme ji jako děti prožívali každý den. Každému z nás dělá radost něco jiného, a abychom ji dokázali přenést i do procesu učení se cizímu jazyku, tak je potřeba ji právě při něm prožívat. Jak to však udělat?

Poměrně snadno. Jazyk je komunikační kód a díky tomu v něm můžete studovat prakticky všechno, co Vás zajímá a k čemu máte kladný vztah. Tak například pokud rádi sledujete fotbal, tak si o něm v tomto cizím jazyce čtete články na internetu! Vůbec se nenechte odradit tím, že spouště věcí nebudete rozumět. To je naprosto normální, běžné a bude se Vám to stávat pořád. Ani ve svém rodném jazyce neznáte všechna slova, takže je nemůžete znát ani v jazyce cizím.

Co je však důležité, je to, abyste **si četli texty nebo poslouchali nahrávky o něčem, co Vás baví, co Vás naplňuje a k čemu máte nějaký silný citový vztah.** To může být třeba sport, ale i cestování (ideální je pokud Vás láká a fascinuje země, jejíž jazyk se učíte), móda, technika, hudba, výtvarné umění, architektura, literatura, příroda (například články o roztomilých zvířátkách – aby se zapojily emoce), lidská práva, historie (pokud Vás třeba zajímá 2. světová válka a chcete se dozvědět, co například psali historikové o nějaké významné bitvě), bojová umění, zdraví, psychologie a mezilidské vztahy, filozofie, esoterika, ekologie, automobily, ale samozřejmě i třeba business, podnikání a finance.

Motivaci dále rozlišujeme na:

- **vnitřní**
- **vnější**

Vaše motivace by měla být především vnitřní, neboť ta je dána Vašimi zájmy a touhami. Při vnější motivaci se jazyk stává více prostředkem k dosažení nějakého cíle, například umět se dorozumět s rodinnými příslušníky od dcery, která se provdala do Spojených států. Motivace vnější nebývá tak silná a je více krátkodobá.

Příkladem neobyčejně silné vnitřní motivace může být člověk, o kterém jsem kdysi slyšel, že měl tak rád knihu od Mika Waltariho *Egyptčan Sinuhet*, že se kvůli ní naučil finsky, aby si ji mohl přečíst v originále! Motivace „ad fontes“¹ vedla mnohé zájemce o literaturu k touze přečíst si své oblíbené dílo nebo díla v originále, neboť si dobře uvědomovali, kolik z autorových myšlenek a záměrů se muselo ztratit v překladu.

¹ Z lat. *k pramenům*.

Celkově shrnuto, jako první věc si ujasněte, co je Vaší pozitivní vnitřní motivací a tuto motivaci neustále posilujte. **Příklady pozitivní vnitřní motivace** jsou:

- Chci cestovat a poznávat jiné kultury než je ta naše, abych lépe porozuměl lidem a životu.
- Chci mít ze sebe dobrý pocit, že trénuji svůj mozek a budu i ve stáří duševně aktivní.
- Chci si popovídat s lidmi s ciziny, kteří se věnují stejné profesi jako já a vyměnit si s nimi zkušenosti.
- Chci se podívat na svůj oblíbený film v původním znění.
- Chci se účastnit školení v zahraničí, která mi otevrou nové obzory a možnosti.
- Chci se podívat do Moskvy nebo Petrohradu a popovídat si s rodilými Rusy u piva.
- Chci se podívat do Latinské Ameriky a setkat se s domorodými indiány.
- Chci se zúčastnit charitativní akce pro pomoc dětem v Africe, kde je budu učit v angličtině.
- Chci překvapit svého partnera tím, že mu jednou v životě vyznám lásku v jiném jazyce.
- Chci se podělit o své znalosti, vědomosti nebo názory s lidmi z celého světa.
- Chci napsat báseň v cizím jazyce.

A když už nic jiného, tak alespoň:

- Chci říct svému sousedovi, že je vůl, abych si ulevil a on jen nechápavě zíral.

2 Metodika

Pokud jste dospěli k závěru, že opravdu žádnou vnitřní motivaci k učení se cizímu jazyku nemáte, a přesto se jej potřebujete či přímo musíte naučit, neboť si to žádají vnější okolnosti, pak si budete muset dokonale **osvojit správnou metodiku učení**. Nemotivuje-li Vás nic z témat výše uvedených a nenalezli jste ani své vlastní, pak naleznete **motivaci v samotném systému, který Vás bude bavit**. A aby Vás bavil, je potřeba, abyste cítili **viditelné výsledky, pokrok, který jste udělali** a aby Vás naplňovalo vědomí, že jste opět o krok blíže k cíli. Je potřeba si také zavést systém odměn za vynaložené úsilí a výsledky této snahy.

Metodika je nesmírně důležitá a často právě na ní závisí to, zda se Vám podaří se jazyk naučit a uspějete anebo zda nakonec rezignujete a vynaložené úsilí vyjde vniveč. Jestliže předcházející kapitola o motivaci řešila Vaši otázku PROČ se mám cizí jazyk učit, tak tato kapitola se bude zabývat tím, **JAK se mám jazyk učit**. Zde je potřeba se na věc podívat z několika různých hledisek, neboť otázka metodiky je poněkud komplikovanější, než otázka motivace.

Hledisko č. 1: čas

Z tohoto hlediska budeme řešit otázku KDY a JAK ČASTO. Obecně platí pro cizí jazyky jednoduché pravidlo: uče se pravidelně v krátkých časových intervalech. Mám-li být konkrétnější, pak Vám doporučuji, abyste **věnovali cizímu jazyku denně alespoň 10-15 minut**. Jako nejosvědčenější se u mnoha lidí ukázalo učit se před spaním.² Mozek totiž zpracovává ve spánku informace, které jste mu dodali jako poslední. Zároveň ale doporučuji si i během dne pro sebe udělat ještě **dalších „jazykových pět minut“**, kdy si něco malého přečtu, napíšu, poslechnu anebo někomu něco krátkého v cizím jazyce povím. Nesmírně efektivní je tato metoda při aplikaci ve dvojici či dokonce skupince.

² Je to ale věc poměrně individuální, každý z nás máme svou nejvhodnější dobu k učení.

Slýchávám dvě námitky:

- **Námitka A: Na to nemám čas.**

→ Odpověď: Tak si jej najděte. Učte se v tramvaji po cestě do práce nebo z práce, otevřete si učebnici večer před spaním, poslechněte si nahrávku po cestě autem nebo při venčení psa. Takovýto čas si najde každý z nás.

- **Námitka B: Není to málo?**

→ Odpověď: Ne, není. Budete-li to dělat opravdu poctivě pravidelně, pak je to dokonce více než dost. Dvě hodiny učení se o víkendu Vám nenahradí denních 15 minut. Věřte tomu! Zde rozhoduje pravidelnost, nikoli kvantita.

Učení se cizího jazyka by se mělo stát Vaším každodenním zvykem stejně jako čištění zubů. Dokonce tím nemusíte ani trávit o mnoho více času než péči o svůj chrup, neboť zde je opravdu klíčová pravidelnost, nikoliv délka. A přitom je paradoxní, kolik lidí dokáže strávit hodiny u učebnice během jediného dne, ale nedokáže strávit u téže učebnice pouhé minuty denně. V jedné knize jsem četl o zajímavém experimentu týkajícím se zvyku: studenti v kursu sebedisciplíny měli za úkol udělat každý den jednoduchý úkon – položit určitý předmět na skříň a každé ráno po probuzení jej otočit. Tedy něco, co Vám zabere nanejvýše několik vteřin. Počty otočení se zapisovali, a jestliže jste jedinkrát vynechali, museli jste začít odznovu. Výsledky byly překvapující: lidé museli začínat odznovu tolikrát, že již po nějaké době neměli chuť vůbec pokračovat...a přitom šlo jen o tak jednoduchý úkon.

Proč si denně čistíte zuby (dokonce dvakrát)? Protože víte, že pokud si je čistit nebudete, tak se Vám udělá kaz a bolení zubu jak je známo není nic příjemného. Víte totiž, že když to dělat nebudete, tak zanedlouho přijde určitá forma nepohodlí ve formě fyzické bolesti. Kromě toho byste neměli zrovna svěží dech. Pokud se však nebudete denně učit cizí jazyk, tak Vás z toho žádný zub nerozbolí a ani Váš dech tím neutrpí. Jenže marná sláva, ta forma nepohodlí přijde stejně, akorát, že daleko pomaleji, třeba až za deset let a tuhle Vám žádný zubař nespraví.

Potíž je zde totiž v tom, že lidé dělají jen to, co je **akutní** (vyčistit si zuby, jít do práce, zaplatit účty atd.) a zanedbávají to, co je **důležité z dlouhodobého hlediska** (přečíst si o ústní hygieně, vzdělávat se v oboru financí, abych jednou dosáhl finanční nezávislosti, zjistit, jak mohu ušetřit atd.) Úspěšní podnikatelé se vesměs shodují v jedné věci – **mají dlouhodobý plán, kterého se drží bez ohledu na momentální výsledek**. Od jednoho z nich jsem slyšel výrok, který mi dosud zní v hlavě: „lidé toho stihnou hrozně moc za jeden den, ale za rok neudělají v podstatě nic.“

Má rada proto zní: mějte svůj studijní plán a držte se ho. Udělejte si z učení zvyk nebo přímo rituál, chcete-li. Nenechte se odradit zdáním, že neděláte pokroky. Jde jen o to, že je nevidíte. Dostanete-li se do situace, kdy si řeknete „dnes na to nemám čas, ale zítra se budu učit dvakrát tak dlouho, abych to vyrovnal“, tak na to zapomeňte! Nemáte-li dnes deset minut, tak tomu věnujte pět. Nemáte-li ani pět, věnujte tomu minuty dvě. **Každá minuta dnes má cenu zlata**. Nezapomeňte na to.

Hledisko č. 2: percepce

Z pohledu učení se jazyka, ale nakonec i učení se čemukoliv rozlišujeme v podstatě tři základní typy osobnosti:

- vizuální typ
- auditivní typ
- kinestetický typ

VIZUÁLNÍ TYP

Vizuální typ člověka se učí především *zrakem*. Takovýto student musí vše **vidět**, mít tzv. černé na bílém. Je pro něj vždy nejdůležitější mít vše napsané, protože když mu něco řeknete a nedáte mu to na papíře, tak to snadno zapomene. Někdy si o těchto lidech myslíme, že jsou sklerotičtí a říkáme „vždyť jsem ti to přece říkal!“. Jenže slovo „říkat“ jim nic neříká. ☺ Oni to musejí vidět! Pro tyto lidi prostě platí, že co není napsané nebo vyobrazené, jako kdyby nebylo.

Vizuální typ se nejlépe učí četbou. Pro tyto lidi jsou nejvhodnější texty s barvami, obrázky a jasnými schématy, které se jim okamžitě ukládají do paměti. Čistě vizuální typy mohou ve výjimečných případech disponovat až fotografickou pamětí.

AUDITIVNÍ TYP

Auditivní typ člověka se učí naopak především *sluchem*. Protože potřebuje věci **slyšet**, jsou pro něj nejvhodnějšími učebními metodami poslech a četba nahlas. Auditivní typy nemívají takový problém s porozuměním a pamatují si to, co bylo vyřčeno. Velmi špatně se jim studuje potichu a z textu si často prakticky nic nepamatují. Nedělá jim větší potíže zvládnout výslovnost, protože si ji prostě „naposlouchají“.

KINESTETICKÝ TYP

Třetím typem studenta je tzv. kinestetický typ, který k učení nevyužívá v takové míře ani zrak či sluch, ale *pohyb*. Potřebuje věci dělat. Převédeme-li to do jazyka učení, kinestetický typ si potřebuje věci **psát**, neboť tak si je nejlépe zapamatuje. Pro kinestetický typ je naprosto klíčové, aby si psal slovíčka **rukou** (nikoliv na počítači). Tento typ si totiž nevybavuje tolik to, co viděl nebo slyšel jako to, co dělal (= pohyb pera po papíře).

Je samozřejmé, že velmi málokdo patří čistě k jednomu z výše uvedených typů. Nicméně u každého z nás jeden typ vždycky převažuje a tomu bychom měli uzpůsobit metodiku našeho učení. Pokud si nejste jisti, pod který typ spadáte, můžete si udělat test, který bude tématem příštího e-booku a kde se také dozvíte mnohem více informací o jednotlivých typech.

Využívání emotivních asociací

Ať už spadáte do kteréhokoliv z výše uvedených studijních typů, mám pro Vás tip, který se mi mnohokrát při výuce osvědčil a který funguje opravdu zaručeně. Souvisí to opět s lidskými emocemi. Udělejme takový pokus. Zkuste si schválně vzpomenout, co jste dělali přesně touto dobou před rokem. Jak to máte vědět? Že je to příliš dávno? Dobře, tak co jste dělali touto dobou před měsícem? Musíte se podívat do kalendáře a stejně máte jen vágní představu? Že jste byli v práci? A co přesně jste dělali? Co vám tehdy běželo hlavou? Už nevíte?

Tak dobrá, zkusme to jinak. Jaké bylo první slovo, které jste dnes vyslovili? Bylo to „dobré ráno“? Nebo něco jiného? Nejste si jisti? A proč ne? Vždyť to bylo to první, co jste dnes řekli! A pamatujete si prvního kolemjdoucího, kterého jste dnes venku potkali? Jistěže ne! A proč ne?

Je to jednoduché. Pokud Vás ten kolemjdoucí něčím výrazně neupoutal, nebudete si jej pamatovat. Proč? Protože s tím zážitkem nemáte spojené naprosto žádné emoce. Je to pro vás prázdná vzpomínka, mozek ji už dávno přemazal. A stejné to je, když se něco máte učit. Pokud nevyvinete zvláštní úsilí, mozek to nebude do dlouhodobé paměti ukládat.

Udělal jsem jednou se středoškolskými studenty pokus. V učebnici angličtiny jsme měli článek o New Yorku, kde se hovořilo o nejznámějších newyorských čtvrtích: Brooklynu, Manhattanu a Bronxu. Zeptal jsem se studentů, zda znají i zbývající dvě, které jsou přeci jen méně známé. Nikdo nevěděl, a protože jsem nabyl dojmu, že studenti toto téma neshledávají dostatečně zajímavé, nabídl jsem jedničku tomu, kdo mi jako první zjistí názvy zbývajících dvou čtvrtí. Jakmile hodina skončila, nastaly závody v běhu k počítačům a studenti pak na mě na chodbě pokřikovali správné odpovědi. Následující hodinu jsem se opět studentů zeptal na newyorské čtvrti a myslíte si, že mi jmenovali Brooklyn, Manhattan a Bronx?

Jiný student, který byl zkoušen u absoloria z angličtiny, už pravděpodobně nikdy v životě nezapomene, že státním symbolem Kanady je javorový list, anglicky *maple*. Když jsem se s ním asi rok po zkoušce setkal, bylo to první slovo, o kterém jsme se spolu bavili a na rozdíl od jiných věcí si jej pamatoval naprosto správně, včetně mnoha jiných faktů o Kanadě.

Co mají tyto události společné? **Jsou spjaty s velkými emocemi** a v tomto případě není rozdílu v tom, zda kladnými či zápornými (doporučuji ale učit se pokud možno skrze kladné emoce). Proč si pamatujeme hlášky z filmů? Protože jsou vtipné, tedy jsme se u nich smáli. Přitom si často kolikrát nepamatujeme výroky, které ve filmu zazněly vícekrát, pokud nebyly nějak zvlášť významné a nevyvolávaly nějaké emoce.

Obzvláště pro auditivní typ studenta je přímo zásadní, aby sledoval filmy daného jazyka v originále anebo ještě lépe poslouchal rádio. Jeden můj dobrý kamarád se tímto způsobem naučil anglicky, aniž by věnoval jakékoliv úsilí studiu gramatiky ve školních hodinách. Poté, co opakovaně shlédl desítky filmů, po kterých byl schopen reprodukovat některé celé pasáže z paměti, si obohatil slovní zásobu včetně frazeologie natolik, že mu mnozí výborně prospívající studenti záviděli. **Pro vizuální typ platí naprosto totéž pro četbu knih anebo sledování filmů v originále s titulky.**

Proto Vám vřele doporučuji, abyste v maximálně míře emotivních asociací využívali, kdykoliv to jen bude možné. Toho se dá nejlépe dosáhnout v konverzaci s rodilými mluvčími, kde těch emocí zažijete spoustu 😊

Hledisko č. 3: nástroje

Co je myšleno pod pojmem „nástroje“? Jedná se o učební pomůcky a výukové materiály, které budeme ke studiu jazyka používat. Obecně platí, že **čím více zdrojů, tím vyšší efektivita učení**. Tak například můj otec se učil jako samouk srbsky a k tomu měl k dispozici jen jeden nástroj – učebnici. Když byl po dvou letech z tohoto jazyka zkoušen, tak mu bylo sděleno toto: máte perfektní gramatiku, ale mizernou výslovnost. Takhle byste se domluvil jen velmi špatně. V čem byla chyba? Použil k učení nedostatek nástrojů. V jeho případě pouze jeden.

Ačkoliv výše uvedený případ se může zdát jako extrémní a v dnešní době dostupnosti multimédií a připojení k internetu jako nepravděpodobný, přesto ukazuje, jak jsou nástroje důležité. Vezměme si je popořádku. Základ tvoří **učebnice**, která by měla být hlavním zdrojem informací a referenční příručkou pro případy, kdy člověk tápe. **Kvalitní učebnice by měla být jasná, přehledná, s minimem nezbytné teorie** a měla by být zcela jistě **zajímavá** a pokud možno i **zábavná**, aby se na ni studující každý den těšil. Někteří lidé se pokoušejí ve snaze zvýšit efektivitu svého učení tím, že se učí i z více učebnic najednou. Obecně toto nedoporučuji. Místo druhé učebnice by měl studující pracovat s **cvičebnicí**. Kvalitní učebnice však cvičebnici bude mít obsaženou již v sobě. **Cvičebnice je pro samotný proces osvojení si jazyka snad ještě důležitější než samotná učebnice.**

Třetí naprosto nezbytnou součástí, kterou bohužel spousta studentů naprosto podceňuje, je **slovníček**. Psát si slovíčka je nesmírně důležité a neplatí to jen pro lidi kinestetického typu, ale pro všechny. Lze si psát slovníček rukou nebo na počítači. Je to lepší než využívat jen slovníček z učebnice, neboť se budete stále setkávat s novými slovíčky, která si budete chtít sami zapisovat. To je jedna z motivujících součástí učení, která Vám velmi pomůže.

Vizuální typ ještě může využívat speciální **kartičkovou pomůcku**, pomocí které se dobře učí nová slovíčka. Kartičky můžete nosit u sebe v kapse anebo je staticky umístit v prostředí, kde se pohybujete (např. v kanceláři) a označit jimi jednotlivé předměty, jejichž název nesou.

Aspekt výuky, o který je zcela připraven samouk, je **vyučující**. Tím se pro něj nerealizuje jedna významná sféra a to je aktivní naslouchání a interakce, tedy **konverzace**. Na druhou stranu v dnešní době volného přístupu na sociální sítě a dostupnosti programů jako je Skype, toto nemusí být takový problém. Pokud by Vaším jazykem, pro který jste se rozhodli, byla angličtina, budete se moci přihlásit do programu svobodna-anglictina.cz, kde budete moci shlédnout veškeré lekce angličtiny, které budou pokrývat všechny důležité aspekty výuky. Ostatní materiály související s kursem budou k dispozici samozřejmě také.

Dalším nástrojem, bez kterého si dnes již těžko někdo dovede nějakou učebnici představit je audionahrávka, příp. i videonahrávka. Obojí musí být namluvené rodilými mluvčími.

Výčet nástrojů bychom mohli završit něčím, co se sice dá nástrojem nazvat jen s notnou dávkou fantazie, neboť to spadá spíše pod způsoby studia jazyka, ale je to věc vůbec ze všeho nejúčinnější, ale také časově a finančně nejnákladnější, a tou je samozřejmě **pobyt v zemi, kde se daným jazykem hovoří**, a opět zde platí přímá úměra: čím déle, tím lépe.

3 Pochopení rozdílnosti ve vyjadřování

Opravdovým kamenem úrazu, který neskutečně ztěžuje zvládnutí cizího jazyka je to, **když studující nepochopí systémové rozdíly mezi jednotlivými jazyky**. Většina lidí je totiž ani pochopit nemůže. Proč? Protože o nich ve škole nikdy neslyšeli. Je dost možné, že je totiž neznají ani jejich učitelé. A přitom pokud věnujete nějaký čas tomuto porozumění, nesmírně Vám to ulehčí zvládnutí cizího jazyka.

Co rozumíme pod pojmem *systémové rozdíly*? Uvedme si to na příkladu:



Přeložte následující otázku a odpověď z angličtiny do češtiny:

“Are you free tomorrow?” - “I’m afraid not.”

Začátečník tento kratičký dialog pravděpodobně přeloží takto:

„Jsi volný zítra?“ – „Já se obávám, že ne.“

Je to doslovný překlad, samozřejmě není správný, ale pro pochopení funkce systému jazyka je velmi užitečný. Zdůrazňuji, že je doslovný – a z tohoto hlediska správný je, protože vystihuje přesné významy slovo po slovu.

Pokročilejší student už tento dialog přeloží následovně:

„Máš zítra čas?“ – „Obávám se, že ne.“

A troufám si tvrdit, že takto to přeloží velká většina studentů, včetně těch velmi pokročilých. Když si ale uvědomíme, že se jedná o rozhovor dvou kamarádů, pak nás patrně zarazí stupeň formality odpovědi. **Zasvěcený** student proto dialog přeloží takto, což je překlad nejlepší a nejvhodnější:

„*Máš zítra čas?*“ – „*Bohužel ne.*“

Zde se totiž dostáváme k jednomu z nejběžnějších omylů, ve kterém mnozí studenti dlouho setrvávají a diví se, že je pro ně cizí jazyk tak nesrozumitelný a nedokážou pochopit, jak se mohou cizinci tak „pitomě“ vyjadřovat. Ona je samozřejmě pravda ta, že my se z jejich pohledu vyjadřujeme stejně „pitomě“ jako oni z našeho.

Zakopaný pes zde totiž leží v tom, že **jisté věci jazyky prostě vyjadřují odlišně**, ale přitom myslí úplně to samé! Pokud ovládáte angličtinu na začátečnické nebo mírně pokročilé úrovni, tak si položte otázku, zda byste se zeptali takto: „*Are you free tomorrow?*“. Většina z Vás asi ne. Proč? Protože **takovou vazbu v češtině nemáme**, a z toho důvodu ji většina lidí ani nebude používat. **Nemají ji totiž zažitou**. Jistěže ji už někde viděli, třeba i vícekrát, nebo ji slyšeli, ale prostě ji nepoužijí, místo toho se zeptají: „*Have you got time tomorrow?*“, což doslovně odpovídá českému „*Máš zítra čas?*“.

Možná, že Vás teď napadá otázka „a v čem je tedy problém?“, neboť pokud danou věc dokážu vyjádřit jinak a je to srozumitelné, proč bych se tím měl vůbec zabývat? Odpověď je nasnadě. Zabývat bychom se tím měli především proto, že si tím nesmírně **ulehčíme práci při učení se cizímu jazyku**. Zaprvé, pokud dokážeme správně přeložit anglické vazby (např. *be free* není v tomto kontextu *být volný*, ale *mít čas*), stanou se pro nás anglické texty najednou perfektně srozumitelné a jejich překlad už pro nás nebude martyrium.

A za druhé, úroveň našeho vyjadřování tím rapidně stoupne. Začneme tímto totiž používat skutečný mluvený jazyk a ne staré zkostnatělé fráze z předpotopních učebnic angličtiny. On je zde totiž zádrhel v tom, že jakmile narazíme na nějakou frázi nebo vazbu, která na nás působí nepřírozeně (kdo by proboha kamarádovi odpověděl větou *obávám se, že ne?*), tak ji prostě mozek nepřijme do aktivní slovní zásoby a my ji nepoužíváme.

Jak tedy tento problém vyřešit? Velmi snadno! Pomocí slovníčku. Hodlám zde uvést něco, co je natolik důležité, že je potřeba to dát do rámečku. Prosím, pamatujte si toto:

Ved'te si slovníček. Denně si v něm čtete. Slovíčka si zaznamenávejte pokud možno v celých vazbách nebo větách.

V celých vazbách nebo větách. To je onen klíč k tomu, abyste si osvojili skutečný jazyk a dovedli jej snadno a přirozeně používat. Není nic horšího, když student skládá dohromady anglickou větu jako puzzle, kde každé české slovo nahrazuje anglickým. Někteří lidé ještě nepochopili, že takto se jazyk neučí. To je cesta do pekel. Učíte-li se slovíčka izolovaně jako samostatné významové jednotky, pak Vám často unikne jejich smysl a hlavně je nebudete moci dovést použít.

Dejme si opět příklad, tentokrát pro změnu v jazyce německém. Předpokládejme, že jsme právě v textu narazili na větu:

Ich habe an dem Ausflug teilgenommen.

A předpokládejme, že je pro nás neznámé sloveso **teilgenommen**, které si ve slovníku vyhledáme v základním tvaru **teilnehmen** jako **zúčastnit se**. Vzhledem k tomu, že se jedná o vazební sloveso s odlučitelnou předponou a navíc nepravidelné, je zde více než vhodné uvést si do slovníčku k významu ještě alespoň jeden, nejlépe však dva příklady použití. Kvalitní slovník by nám je(j) měl nabídnout. Zápis ve slovníčku pak bude vypadat třeba nějak takto:

NĚMECKY	ČESKY	PŘÍKLAD
<i>teilnehmen an</i>	<i>zúčastnit se</i>	<i>Ich habe an dem Ausflug teilgenommen.</i> <i>Nimmst du am Wettkampf an?</i>

Kolona PŘÍKLAD je nesmírně důležitá a přitom 90 % všech studentů ji ve slovníčku nemá. Tato kolona totiž poskytuje tzv. kontextové informace, které mohou být klíčové pro pochopení významu a také velmi ulehčují zažití a zautomatizování daného slovíčka, když se jej student učí. Kromě toho si i mimoděk procvičuje gramatiku, která by byla jinak při klasickém memorování se slovíček zcela pominuta.

VÝZNAM KONTEXTU

Lidé, kteří se začínají učit svůj první cizí jazyk, často z nezkušenosti narážejí na jeden problém, jehož nepochopení jim může učení velmi ztížit anebo je dokonce od jejich snahy zcela odradit. Často to ale není vůbec jejich vina jako spíše chyba vyučujících, kteří jim ještě před započatím výuky nevysvětlí jisté principy, na kterých jazyky fungují. Jak jsem se totiž nejednou přesvědčil, **mezi veřejností panuje zcela naivní představa, že každému českému slovu odpovídá přesně jedno slovo jistého cizího jazyka** a překlad je vlastně jen mechanické nahrazování slov jednoho jazyka za slova jazyka druhého. Kdyby tomu tak ovšem bylo, tak bychom nepotřebovali vůbec žádné učebnice, ba ani učitele, neboť bychom si vystačili jen se slovníky. I překladatelé by byli zbyteční... Samozřejmě, že takto jazyky nefungují, snad s výjimkou těch, které jsou si blízké (jako třeba čeština a slovenština). Podívejme se opět na příklad jedné jednoduché věty, tentokrát ilustrovaném na několika jazycích:

čeština	Šel	jsem	domů.		
angličtina	I	went	home.		
němčina	Ich	bin	nach	Hause	gekommen.
italština	Sono	andato	a	casa.	
finština	Minä	menin	kotiin.		

Zvláštní, že? Jak je možné, že k vyjádření jedné věty o třech slovech potřebují některé jazyky slova čtyři a některé dokonce pět? Z tabulky je patrné, že neplatí žádná rovnice, podle které by jednomu slovu v češtině odpovídalo jedno slovo v cizím jazyce. Vysvětlení je takové, že každý jazyk funguje na jiném principu a vyjadřuje stejnou realitu (např. že někdo šel domů) rozdílným způsobem. Z výše uvedeného příkladu by se mohlo zdát, že čeština a angličtina vyjadřují skutečnost stejným způsobem, ale o tom, že zdání klame, nás může přesvědčit následující příklad:

čeština	Miluji	tě.			
angličtina	I	love	you.		
němčina	Ich	liebe	dich.		
italština	Ti	amo.			
chorvatština	Volim	te.			

Z druhého příkladu by se zase mohlo zdát, že si je čeština blízká s italštinou, a přitom zrovna zde si na rozdíl od první tabulky nejvíce odpovídají angličtina s němčinou (téměř doslovně s tím rozdílem, že němčina skloňuje, angličtina nikoliv.) To, co většinou platí pro jazyky, které si jsou blízké, jako např. češtinu a slovenštinu (tj. 1 slovo = 1 slovo) však vůbec nemusí platit pro češtinu a jiný slovanský jazyk:

čeština	Jsi	doma?			
----------------	------------	--------------	--	--	--

chorvatština	Da	li	si	kod	kuće?
--------------	----	----	----	-----	-------

Zde je ten rozdíl až šokující. Přitom se jedná o dva slovanské jazyky.

Problém, který se zde snažím ilustrovat, spočívá v tom, že studenti jazyka začátečníci někdy automaticky předpokládají, že jednomu slovu v mateřském jazyce bude odpovídat jedno slovo v jazyce cizím. Jak naivní tato představa je, jsme si právě ukázali na výše uvedených příkladech. Nebudeme se zde zabývat tím, proč tomu tak je, neboť to není tématem tohoto e-booku, ale musíme mít na paměti, že tento jev existuje.

Asi Vás teď napadá otázka „co s tím?“ Zde je řešení: uče **se slovíčka ve vazbách nebo rovnou v celých větách**. Má to několik výhod: Za prvé, slovní vazba nebo věta se Vám bude učit snáze než samostatné slovíčko a za druhé, budete znát kontext, ve kterém se slovíčko vyskytuje, a tím pádem potom lépe odhadnete, jak se dané slovo používá. Dejme si opět příklad.

Žáci nebo studenti, kteří se učí podle klasických školních učebnic, často neznají skutečný jazyk. To platí ale v případě, že cizí jazyk aktivně nepoužívají, tj. nesetkávají se s rodilými mluvčími nebo si s nimi alespoň netelefonují přes Skype či nechatují přes Facebook nebo ICQ. Zažil jsem studenty, kteří byli schopni zevrubně popsat topografii Spojených států amerických, ale nevěděli, jak se anglicky řekne „už jsi tu kolu dopil?“ anebo třeba „sejdeme se u tebe za deset minut“.

Podívejme se na následující příklad. Student se naučí, že česká věta *Mně je to jedno* (nebo také *Mně je to fuk*) se anglicky řekne *I don't care*. Protože považuje za zbytečné psát si do slovníčku celou větu, neboť přece „zájmeno *I* a sloveso v záporu *don't* zná“, tak se domnívá, že mu bude postačovat zapsat si jen sloveso *care*, jehož význam si přeloží jako „jedno“. Pokročilejší student si už bude počínat lépe a k významu slovesa *care* si napíše slovníkové heslo:

Care	[keə]	záležet, starat se o
------	-------	----------------------

Bohužel ani jeden ze studentů se tímto tuto frází nenaučí. První student ji vůbec nepochopil a druhý si ji nanejvýš uloží do pasivní slovní zásoby, ale nebude ji umět používat.

Třetí student, student zasvěcený si do slovníčku poznačí celou větu:

Care	[keə]	záležet, starat se o
I don't care.		Mně je to jedno.

Naučí se tak nejen význam slovesa *care*, ale pochopí i jeho funkci v anglickém jazyce, které studentovi prvnímu a druhému zůstane zcela utajena. Rozdíl je zde patrný a tkví v tom, že zatímco Češi říkají poněkud obrazněji „je mi to jedno“, Angličané používají doslovnější „já se nestarám“. Jak příliš zjednodušující by byl záznam *care – záležet, starat se o* nejlépe ilustruje následující tabulka, která snad přesvědčí o nutnosti učit se slovíčka ve vazbách a větách i skální pochybovače:

I don't care.	Je mi to fuk.
I don't care about him.	Nezáleží mi na něm.
All he cares about is money.	Zajímají ho jen peníze.
People who care.	Lidé, kteří nemyslí jen sami na sebe.

Je pochopitelné, že takto se nebude učit slovíčka začátečník, který ještě nemá zvládnuté jádro slovní zásoby, tj. nejdůležitější slovíčka v jazyce, která se opravdu potřebuje naučit doslovně. Nicméně je žádoucí, a jsem velmi rád, že některé nejnovější elektronické výukové programy již tento fakt akceptovaly, aby se i úplný začátečník začal seznamovat se systémem jazyka na bázi komparace. Jen takto lze pochopit, jak cizí jazyk funguje, což nám nesmírně usnadní učení. Rozeberme si tímto způsobem výše uvedenou tabulku:

I	don't	care.
Já	nedělat	zajímat se.
Je mi to fuk.		

I	don't	care	about	him.
Já	nedělat	zajímat se	o	něj.
Nezáleží mi na něm.				

All	he	cares	about	is	money.
Vše	on	stará se	o	je	peníze.
Zajímají ho jen peníze.					

People	who	care.
Lidé	kdo	zajímat se.
Lidé, kteří nemyslí jen sami na sebe.		

4 Interakce a učení nápodobou

Jak se učí jazyk děti? Jak je možné, že dítě se bez problémů naučí jakkoliv těžký nebo komplikovaný jazyk a nepotřebuje přitom ani jednou vidět učebnici gramatiky? Na tuto otázku si asi všichni dovedeme odpovědět, ale přitom si nedovedeme představit, že bychom se tak sami měli učit. Přitom ale není nic přirozenějšího a „normálnějšího“ než právě učení nápodobou.

Je potřeba si uvědomit, že jakkoliv sofistikované nebo precizně napsané učebnice a gramatiky jazyka jsou, vždy se jedná jen o pomůcku, jakousi „náhražku“, která nikdy nemůže být stejně efektivní a přirozená jako pohyb v reálném prostředí, kde mechanismy učení probíhají spontánním způsobem. My dospělí se vždy učíme cizí jazyk skrze náš jazyk mateřský, což je sice na jednu stranu naprosto logické a pochopitelné, na druhou stranu ale kvůli tomu často narážíme a to přesně tam, kde jsou rozdíly.

Učme se od dětí! Děti jsou často našimi nejlepšími učiteli a nejinak je tomu v otázce jazyka. Proč se dítě neustále na všechno ptá? Jakou k tomu má motivaci? Jsou to peníze? Nebo profesní růst? Dobrý prospěch? Stud, že bude za hlupáka, když neumí mluvit? Samozřejmě, že ne! Je to zvědavost! Něco, co my dospělí už tolik postrádáme. Naprosto přirozená **zvědavost**, která není motivována snahou o materiální zajištění, společenské postavení či nějakou praktickou potřebou. Jde o touhu VĚDĚT a POZNAT. A v okamžiku, kdy je tato touha velmi silná, tak nepotřebujete žádnou gramatiku a žádný slovníček. Tohoto však dokážou dosáhnout jen opravdoví experti a těmi jsou pouze děti (znáte nějaké dítě, které by nebylo expertem na všechno? 😊)

Vy tohoto však můžete dosáhnout také a i když se nikdy nestanete takovými znalci jazyka, kterými jsou děti, tak pokud se dostanete do cizojazyčného prostředí, kde je Vám Vaše mateřština takřka k ničemu, pak jste nuceni učit se nápodobou. Budete odposlouchávat a používat osvojené fráze ne proto, že jste si je někde přečetli, ale proto, že jste je slyšeli! A to byste se divili, kolik byste se toho dokázali naučit za jediný den.

My dospělí míváme někdy v sobě jakousi nechuť nebo přímo blok někoho napodobovat. A přitom nápodoba druhého je zde klíčem k úspěšnému osvojení jazyka. Takže **napodobujte, napodobujte, napodobujte!** Vůbec se nestyďte, že používáte fráze, které máte od nějakého mluvčího naposlouchané, právě naopak buďte hrdí, že jste se je naučili právě tímto způsobem, neboť si je zapamatujete mnohem snáze, pokud jste je zaslechli v reálné situaci.

Zkuste se zeptat lidí, kteří se naučili nějaký cizí jazyk, jaké s tím měli obtíže a do jakých komických situací se dostali. Tyto zážitky jsou neocenitelné, protože často se právě s nimi váží nová slova a fráze, které jste se při jejich překonávání naučili a které už nikdy nezapomenete. Sám si takové příběhy rád nechávám vyprávět a faktem je, že na téma problémů při učení se novému jazyku se dají napsat celé knihy a leckdy takové, u nichž člověk slzí smíchy. Mistrovsky napsanou humoristickou knihou je **PAN KAPLAN MÁ TŘÍDU STÁLE RÁD** od Lea Rostena³, jejíž překlad (nebo spíše převedení) od pana Antonína Přídala patří k nejvelkolepějším a nejzdařilejším počínům ve směru angličtina → čeština vůbec.

Hlavní postava knihy pan Kaplan, německý přistěhovalec ve Spojených státech v meziválečné době, je nádhernou ukázkou člověka s obrovskou motivací, neuvěřitelným nadšením, ale s naprostou absencí jakýchkoliv studijních návyků a metodického přístupu k učení. Svými výroky tak nezřídka dovádí svého vyučujícího profesora Parkhilla k zoufalství. Roku 2012 u nás vyšla kniha od britského rodilého mluvčího Darrena Crowna s titulem **ANGLIČTINA NA ROVINU**⁴, ve které autor zábavnou formou vysvětluje úskalí anglické gramatiky a lexika. Tuto knihu vřele doporučuji každému zájemci o angličtinu.

Tím jsme přímo narazili na další aspekt učení se cizímu jazyku a tím je humor.

³ vyšlo u nás r. 1995 v nakladatelství Lidové noviny

⁴ Vyšlo v nakladatelství Universum

5 Humor

Achillovou patou mnoha učebnic cizího jazyka bývá jejich nezáživnost. Ačkoliv se obzvláště v posledních letech situace poněkud zlepšuje a zvláště v konkurenčním boji o zákazníka se jednotliví autoři snaží zaujmout designem knihy, zpracováním témat a neotřelostí článků a cvičení, přesto se ne každý těší na okamžik, kdy si doma v klidu sedne ke své učebnici s šálkem dobré kávy a nedočkavostí, co nového a zajímavého se opět dozví. Je to velká škoda, protože právě autoři učebnic hned vedle učitelů mají tu moc představit Vám cizí jazyk jako něco zajímavého a zábavného stejně tak jako něco neskutečně otravného.

Přitom právě humor by mohl být jedním z prvků, které budou lákat nové studenty k učebnicím cizího jazyka. Koho, s prominutím, zajímá, že pan Novák jezdí denně do práce, v poledne jde na oběd a odpoledne přijde domů, má manželku a dva syny Karla a Pepu a všichni jsou šťastní. Toto jsou témata zpracovávaná ještě v době socialismu a v dnešní době opravdu velmi málokoho osloví (já si v těchto knihách rád čítávám před spaním, když nemohu usnout, protože tohle mi vždycky zabere) 😊

O humoru se říká, že je kořením života a **student, který se při učení pobaví, si nejen mnohem více pamatuje, ale rád se ke své učebnici vrací**. A to je **motivace spojená s emocemi**. Například **angličtina je jazyk přímo stvořený pro slovní hříčky** a to především díky velkému množství jednoslabičných slov, z nichž mnohá zní stejně (tzv. homonyma). Britský tisk je plný takovýchto vtipných titulků, které by mohly být s úspěchem užívány při výuce a student by se tak snáze naučil nová slovíčka.

O anglickém humoru se říká, že je suchý, ale to není samozřejmě pravda, protože suchý se nám zdá jen, pokud mu nerozumíme. Dám Vám hádanku. Víte, jak se anglicky řekne arabský zemědělec zabývající se produkcí mléka? Odpověď zní: přeci „milk shake“ 😊. Pokud jste v poslední době alespoň jednou zavítali do McDonald's, tak vtip pochopíte. Podobných vtipů je celá fůra a je trestuhodné, že se nevyužívají. **Učení jazyka by mělo být zábavné, aby se student na hodiny těšil.**

6 Sebedůvěra

Říká se, že když se rodilý Američan naučí pár slov cizího jazyka, tak Vám bude vehementně tvrdit, že daný jazyk docela slušně ovládá. A tváří se u toho tak, že mu to i uvěříte. Na druhou stranu mám jednoho kamaráda, vynikajícího znalce anglické gramatiky, který se mnou studoval na anglistice a o němž si v Británii mysleli, že je soudě podle přízvuku rodilý Američan, a přitom kdybyste se jej zeptali, zda umí anglicky, tak by se podíval do země a pronesl něco o tom, že takhle by to sice nenazval, ale tak nějak se domluví.

Nedostatek sebedůvěry je obrovský handicap a to nejen v oblasti učení se cizímu jazyku. Tímto problémem se dnes zabývají desítky knih o osobnostním rozvoji a také některé knihy z psychologické řady, proto jej zde nebudu dále rozvádět. Přesto se jedná o zcela zásadní problém, neboť platí, že pokud jste si o něčem hluboce přesvědčeni (ať už třeba, že jste génius na jazyky nebo naopak totální „dřevo“), tak budete mít podle toho odpovídající výsledky. Je dost smutné, že Vaše přesvědčení o Vás máte z velké části přejaté od toho, co Vám o Vás v dětství sdělovalo Vaše okolí. A vy jste mu samozřejmě uvěřili.

Bohužel typickým produktem české výchovy z dob socialismu není zdravě sebevědomý a vnitřně šťastný člověk, který zná dobře své schopnosti a kvality, ale spíše člověk, který se podceňuje, nemá se rád a k objevování všeho nového přistupuje s krajní nedůvěrou. Jak by také mohl, když mu rodiče svým chováním od mala dávali najevo, že je tu proto, aby plnil jejich přání a příkazy. V době socialismu to byl samozřejmě pro vládnoucí garnituru ideální jedinec – ustrašený, neschopný vyjádřit své pocity, a tím pádem snadno manipulovatelný.

Míváme často tendence kroutit hlavou nad chováním dětí „ze západního světa“, např. Britů nebo Američanů, ale už i některých českých dětí, jejichž **svobodomyslnost** a nenucenost často zaměňujeme za „rozmazlenost“. Ale i kdybychom měli pravdu, a ono samozřejmě nic není černobílé, tak si musíme uvědomit jednu věc: těmto dětem bude jednou patřit svět.

3. Shrnutí aneb jdete do toho?

A jsme na konci. Nyní už záleží pouze na Vás, zda se uvedenými radami budete řídit či nikoliv. Možná, že některé z Vás teď napadá myšlenka, že vše, co jste si zde přečetli, už přece víte. Možná Vás napadá, že je to přeci vše tak jasné. Pravda je ale ta, že pokud něco víte, ale neděláte to, tak to vlastně nevíte. Protože **vědět znamená dělat**. Informace, které v praxi neproměníte v činy, jsou k ničemu.

Nedávno jsem se na jednom zajímavém webinaru o osobnostním rozvoji dozvěděl statistiku, podle které v průměru jen 7 % lidí v praxi vyzkouší a aplikuje to, co si přečte v takovýchto knihách, jejichž účelem je pomoci zkvalitnit život, ať už po stránce duševní, duchovní či fyzické. Velmi bych si přál, aby právě Vy jste patřili do této kategorie. Raději si nyní ještě ve stručnosti projdeme, co jsme se dozvěděli. Na efektivní učení se cizímu jazyku mají vliv tyto aspekty:

1. **Motivace** – udělejte si z učení koníček, čtěte si nebo poslouchajte si o tom, co Vás baví, co máte rádi, k čemu máte nějaký citový vztah
2. **Metodika** – učte se pravidelně a snažte se nevynechat ani den, nejlépe je učit se denně několik minut ve stejnou dobu; využívejte nejvíce toho smyslu, který je Vám nejbližší a který máte nejvíce rozvinutý; využívejte v maximálně míře různé nástroje, tedy nejen učebnici, ale i nahrávky, kartičky se slovíčky, hry aj.
3. **Pochopení rozdílů ve vyjadřování** – slovíčka se učte vždy v kontextu celé věty, jedině tak opravdu pochopíte cizí jazyk a ušetříte si spoustu trápení a zmařeného času
4. **Interakce a učení nápodobou** – využívejte možností, které Vám nabízí internet a skypujte, chatujte a mailujte si s rodilými mluvčími; všimněte si obrátů a frází, které používají a imitujte je
5. **Humor** – zapojte do učení humor, nebojte se dělat chyby a zasmát se sami sobě; najděte si učebnici, která není nudná, ale kde se i od srdce zasmějete

6. **Sebedůvěra** – věřte si, denně si opakujte, jaké děláte pokroky, a to i kdybyste si sebevíc mysleli, že tomu tak není, věřte, že je!

4. Slovo závěrem

Děkuji Vám, že jste si přečetli tento e-book. To, že jste dočetli až sem je jasný signál, že to s učením se cizímu jazyku myslíte vážně. Ať už se budete chtít zúčastnit některého z kurzů na svobodnaanglictina.cz či si zvolíte ke studiu jiný jazyk, budu Vám všem moc držet palce a těšit se na Vaše příběhy a zprávy. Napište mi prosím, jak Vám to jde a jakékoliv postřehy a komentáře k tomuto e-booku i k ostatním materiálům na info@svobodnaanglictina.com



Martin Thorovský

Bonus: Inspirativní příběh Heinricha Schliemanna, objevitele Tróje

V této bonusové kapitole bych se s Vámi ještě rád podělil o moc zajímavý úryvek z knihy od Vojtěcha Zamarovského, známého slovenského historika a popularizátora dějin antiky, ve které se věnuje biografii Heinricha Schliemanna, muže, který prý v dětství neuvěřil svému tatínkovi, že bájná Trója je jen legendou a umanul si, že ji jednou najde: „*Tak abys věděl: až budu velký, já Tróju najdu!*“ A protože tomu opravdu moc věřil a jeho víra jej neopustila ani do dospělosti, tak se i stalo. Schliemann Tróju našel. A nyní slíbený úryvek:

„Na tomto novém místě bylo mým úkolem razítkovat kolky, inkasovat směnky a nosit dopisy na poštu. Tato mechanická práce mi byla velmi vítána, protože mi ponechávala dost času na doplnění mého zanedbaného vzdělání.

Nejdřív jsem si snažil osvojit si čitelný rukopis, a za dvacet hodin, které jsem si zaplatil u slavného kaligrafa Magnéa, se mi to také podařilo. Hned nato jsem se pustil do studia řečí, abych si zlepšil postavení. Měl jsem roční plat 800 franků, z čehož jsem vydal polovinu na studium a z druhé poloviny jsem žil, a to velmi, velmi skromně. Byť, za který jsem platil měsíčně osm franků, byla ubohá podkrovní světnička, v níž se nedalo topit; v zimě jsem se tam třásl zimou, v létě jsem trpěl nesnesitelným vedrem...

Za dva roky se totiž Schliemann naučil nejen čitelně psát, ale – při dvanáctihodinové pracovní době – i účetnictví a kromě toho holandsky, anglicky, francouzsky, španělsky, portugalsky a italsky. „Muž, který zná dvě řeči, vydá za dva muže,“ řekl kdysi Napoleon...

Čtenáře snad bude zajímat, jak se lze naučit v tak krátké době tolika jazykům. Zejména nemá-li člověk zvláštní nadání na řeči, jak o sobě tvrdil Schliemann. Stačí k tomu prý jen houževnatost a metoda, se kterou nedělal tajnosti.

„Tato prostá metoda, která značně usnadní osvojit si kteroukoli řeč, záleží předně v tom, že mnoho čteme nahlas, nic nepřekládáme, denně bereme hodinu u učitele, po ní napíšeme úkol o předmětu, který nás zajímá, pod dozorem učitele ho opravíme, pak se mu naučíme nazpaměť a na příští hodině předneseme, co jsme si předešlého dne opravili. Měl jsem velmi slabou paměť, protože jsem ji od dětství necvičil, avšak využíval jsem, ba doslovně jsem kradl každou chvíli k učení. Abych si co nejdřív osvojil co nejlepší výslovnost angličtiny, navštěvoval jsem v neděli zpravidla dvakrát bohoslužby v anglickém kostele a při kázání jsem si každé slovo potichu opakoval. Při všech cestách, které jsem konal jako poslíček, nosil jsem v ruce knihu, i když pršelo, a něčemu jsem se z ní učil nazpaměť; na poště jsem nikdy nečekal, aniž jsem četl. Tak jsem znal nazpaměť celého Goldsmithova Vikáře wakefieldského a Scottův román Ivanhoe. Pro přílišný neklid jsem málo spal a probdělé hodiny jsem trávil tím, že jsem si opakoval, co jsem předtím večer četl. Protože paměť se v noci lépe soustřeďuje než ve dne, měl jsem z tohoto nočního opakování velký prospěch; doporučuji tento postup každému. Tak se mi podařilo za půl roku ovládnout angličtinu.

Téže metody jsem použil, když jsem se potom učil francouzsky; za dalšího půl roku jsem ovládl i tento jazyk... Neustálým usilovným studiem mi paměť během roku natolik zesílila, že jsem se pak už velmi snadno naučil holandsky, španělsky, italsky a portugalsky; u žádného z těchto jazyků jsem nepotřeboval víc než šesti týdnů, abych jím plynne mluvil a psal.“

„Tyto úspěchy ho podnítily k tomu, aby se dal do studia „jazyka, který ještě nikdo nestudoval“ – ruštiny. A jestliže jej považoval za „jazyk ze všech nejtěžší“, jistě se mu jako Neslovanovi nedivíme. „Jediné ruské knihy, které jsem si dokázal opatřit, byla stará gramatika, naučný slovník a špatný překlad Příhod Télemachových. Přes všechno úsilí se mi nepodařilo najít učitele...a naučil jsem se nazpaměť celému ruskému překladu Télemacha. Pak mi napadlo, že bych dosáhl rychlejších pokroků, kdybych měl někoho, komu bych mohl Télemachovy příhody vypravovat; angažoval jsem tedy za čtyři franky týdně starého Žida, který pak ke mně chodil a každý den poslouchal celé dvě hodiny moje ruské deklamace, z nichž nerozuměl ani slabice.“

„Uplatňování této metody bylo spojeno s jistými potížemi, vyplývajícími z toho, že stropy v dřevěných holandských domech bývají poměrně tenké. Během svých studií ruštiny dostal Schliemann dvakrát výpověď z bytu pro „rušení sousedů hlasitými řečmi, jimž nikdo nerozumí“. (Vojtěch Zamarovský: Objevení Tróje, nakl. Mladá Fronta, Praha 1970, str. 138 – 139).